

IMPACTUL MOTIVAȚIEI ASUPRA FORMĂRII PROFESIONALE PSIHOPEDAGOGICE

Valentina BOCANCEA

Catedra Științe ale Educației

The given work is the research on the forming of motivation for the realization of the professional pedagogic activity. The given work is a research on the forming of motivation for the realization of professional pedagogic activity. Motivation is the decisive, energizing impulse of the human activity, the motivation itself does not have to be considered and understood as an aim but it must be engaged in the process of getting some / high performances and the given work stresses this certain aspect.

The instructive-professional process must be realized from the perspective of forming of motivation to realize this.

The motivation's intensity and the level of performance is dependent on the complexity of activity performed by the subject. Activity being the essential form of existence and manifestation of the human being as a personality requires well established motives at the basis. Bigger is the value of motivational impulse, bigger is the interest towards the study and profession.

Impactul nemijlocit al motivației asupra multor aspecte ale funcționării psihosociale denotă în mod vizibil necesitatea abordării problemei date. În orice activitate motivația instigă, impulsionează, declanșează acțiunea, iar aceasta la rândul său, prin intermediul conexiunii inverse, influențează însăși baza motivațională și dinamica ei. Motivația este nucleul care dirijează atât interesul, intensitatea, cât și eficiența în cadrul activității profesionale.

Fiind una dintre problemele tradiționale de studiu ale comportamentului uman, motivația, în ultimii ani devine și mai importantă, datorită necesității de a deveni mai competitivă și nivelului în creștere a cerințelor societății. Indiferent de termenul folosit, pulsioni energetice, forțe propulsive sau motivație, se tinde spre evidențierea rolului unor fenomene și mecanisme psihice interne dotate cu capacitatea de a permite acțiunea independent de factorii exteriori.

Relația dintre motivație, mai bine-zis dintre intensitatea motivației și nivelul performanței, este dependentă de complexitatea activității pe care subiectul o are de îndeplinit. Conștientizarea și afirmarea propriei identități, contactul cu structurile sociale, pregătirea pentru profesie, tensiunea dintre sine și societate, orientarea spre ceva nou, ceva interesant – acestea sunt doar câteva dintre problemele unui tânăr de azi, ce-l determină a fi student. Paradoxul este că de cele mai multe ori abiturientul nu conștientizează motivele înscrierii la universitate sau mai corect motivele alegerii profesiei, nici aptitudinile, capacitățile și interesele sale, ci conștientizează mai mult prestigiul statutului de student în societate și beneficiile diplomei obținute la absolvire. Individul manifestă interes pentru cunoașterea mediului, a societății, dispune de o mare curiozitate intelectuală, dar nu întotdeauna axată pe studiul specialității alese.

Activitatea nu este doar o formă esențială de existență și manifestare a omului ca personalitate, ci și un proces prin intermediul căruia se realizează nu numai adaptarea propriilor stări și răspunsuri la influențele mediului extern, dar și transformarea și adecvarea situațiilor și stărilor mediului la propriile trebuințe și scopuri. Desfășurarea optimă orientată spre scopul activității reclamă nu numai prezența unui motiv, ci și un anumit grad de intensitate a lui. Astfel, apare problema dependenței reușitei și performanței activității de intensitatea impulsului motivațional.

În cadrul activității trebuie să optăm pentru o performanță cât mai bună, cât mai înaltă, care să semnifice nu doar o simplă realizare a personalității, ci o autodepășire a posibilităților ei. Stimulul motivațional este un imbold în realizarea unor progrese. Cu cât este mai mare valoarea impulsului motivațional, cu atât mai mare este interesul de a studia și de a profesa.

Motivele sunt o entitate operațională complexă care generează, susține și direcționează comportamentul uman. Motivația are impact asupra multor aspecte ale funcționării psihosociale. În dependență de modul în care o persoană își apreciază propria eficiență, sunt determinate formele de comportament, gândirea, motivația, starea afectivă și altele, dintre care motivația reprezintă totalitatea mobilurilor conduitei și acțiunii umane. Activitatea pedagogică este de o importanță deosebită și trebuie să aibă la bază o motivație bine conturată, care lipsește în mare măsură la studenții de la facultățile cu profil pedagogic sau este puțin conștientizată de ei. Paradoxul este că mulți studenți absolvec an de an facultățile pedagogice, dar școlile rămân în continuare fără profesori tineri.

Situația este determinată în mare parte de lipsa unei motivații bine delimitate, de lipsa unei conexiuni dintre finalitate și motivele clare ale implicării în procesul de formare profesională inițială, de lipsa unei corelații funcționale dintre motiv, proces de formare și posibilități de angajare în câmpul muncii. O altă cauză a nedorinței de a fi profesor este nu lipsa de interes pentru activitatea pedagogică și nici remunerarea scăzută, ci lipsa sau diminuarea prestigiului activității pedagogice la momentul actual, celelalte fiind doar pretexte. Prestigioase la etapa actuală în țara noastră se consideră facultățile de drept, economie, informatică, care oferă studenților specializări diverse, cu diverse posibilități de angajare considerate mult mai bine plătite comparativ cu cele de profil pedagogic. Dar aceasta nu e altceva decât o dezamăgire, realitatea fiind alta în ceea ce privește salariile tinerilor specialiști la început de activitate profesională.

Specific ființei umane este faptul de a tinde mereu spre ceva prestigios, ceva frumos, spre modern, absolut în toate domeniile. Acesta este un imbold de majorare a autoeficacității și autoîncrederii de sine. Prestigiul la rândul său intensifică nivelul motivațional față de activitate, iar sursa motivațională universală nu este suficientă pentru formarea unei concepții profesionale.

Evident, asupra motivației influențează contextul social-economic: salariile mici ale profesorilor, statutul social ce determină lipsa prestigiului profesiei. În acest context se conturează o întrebare: Putem să întreprindem ceva pentru a schimba situația? Dacă ținem cont de prioritățile unei societăți de consum, când se pune accent pe valorile materiale, constatăm cu regret, că buna intenție de a redresa situația dificilă din școlile noastre nu are sorți de izbândă. Cu toate acestea, e cazul să menționăm că nu doar salariul influențează o atitudine pozitivă față de o profesie și aprecierea acesteia. Considerăm că motivația formării profesionale a pedagogilor poate fi influențată mult de o serie de măsuri menite să acționeze întreaga societate asupra importanței acestei probleme.

În primul rând, trebuie elaborat statutul profesorului. Acest document oficial ar pune în valoare rolul profesional fără de care astăzi progresul este de neconceput. Considerăm că statutul profesorului trebuie să cuprindă:

- aprecierea/importanța acestei funcții social-profesionale;
- obiectivele funcției în realitate la obiectivele determinate de concepția educației;
- responsabilitățile cadrului didactic din perspectiva multitudinii de aspecte ale rolului social de educator;
- responsabilitățile societății față de cadrul didactic;
- angajamentele statutului (exprimate prin angajamentele organelor de resort) față de asigurarea condițiilor eficiente de exercitare a funcțiilor de serviciu a profesorului.

În al doilea rând, trebuie elaborată o concepție a pregătirii profesionale pedagogice fie la nivel de țară sau fiecare instituție sa-și elaboreze concepția sa, reieșind din specificul/tradițiile instituției.

Concepția poate cuprinde:

- prevederi generale față de pregătirea viitorilor profesori;
- principii de pregătire a viitorilor profesori;
- corelația dintre pregătirea teoretică și practică;
- modalități de eficientizare a calității pregătirii profesionale;
- obligațiile instituției de învățământ față de garantarea calității instruirii;
- obligațiile studenților față de instituțiile de învățământ, accentuând atitudinile responsabile față de statutul social de student și dimensiunile comportamentale determinate de acest statut.

În afară de aceste măsuri, considerăm necesară implicarea cadrelor didactice universitare în formarea unei motivații pozitive față de viitoarea profesie. Cadrele didactice trebuie să pună accent pe avantajele profesiei de profesor.

• Școala este o piață a forței de muncă relativ stabilă. Această caracteristică este destul de importantă în contextul instabilității perioadei pe care o trăim.

• Școala este un domeniu care mai necesită încă forțe de muncă. Absolvenții au posibilitatea alegerii (această posibilitate este diminuată în mun. Chișinău, în rest, de la nord până la sud – multe locuri vacante). Conform analizelor sociologice, învățământul ocupă al doilea loc, după agricultură, în ceea ce privește posibilitățile de angajare, circa 20% din locurile de muncă.

• Școala oferă salariul mediu pe economie. Cât ar părea de mic, salariul profesorilor este aproape egal cu salariile tinerilor specialiști din alte domenii: medicină, cultură.

• De multe ori tinerii preferă o altă muncă mai puțin prestigioasă și aproximativ cu același salariu din cauza că profesia de profesor se consideră dăunătoare sănătății (consum emotiv, nevoia implicării afective în

rezolvarea diferitelor probleme). Aceste argumente sunt false, pentru că profesia de profesor nu implică mai mult pericol sănătății decât alte profesii. Dimpotrivă, condițiile de muncă avantajează în mare măsură asigurarea unui confort fizic și psihic.

- Rolul/funcțiile profesionale cer o instruire permanentă, fapt ce solicită persoanei un studiu continuu, formarea unor dimensiuni de personalitate care îi asigură un statut de persoană elevată ce se află în pas cu timpul.
- Profesorul beneficiază de avantajele unei angajări cu un program flexibil în timpul zilei și săptămânii, cât și de cel mai mare concediu (48 zile).

Dacă aceste avantaje ar fi cunoscute de către viitorii profesori, o bună parte dintre ei și-ar schimba atitudinea în sens pozitiv. Recomandăm cadrelor didactice să acorde importanță nu doar conținutului disciplinei predate, dar și formării atitudinilor studenților.

Tendința de a schimba motivele comportamentului viitorilor profesori nu este o bravură, ci este determinată de o problemă foarte serioasă. Lipsa cadrelor didactice tinere înseamnă lipsa de viitor. În aceste condiții trebuie să fie propagată experiența, succesele celor care lucrează în școală. În contextul sugestiilor propuse s-ar încadra și formarea unui centru metodic pe care trebuie să-l aibă orice instituție cu profil pedagogic sau în care funcționează facultăți cu acest profil și care să realizeze o simbioză dintre formarea inițială și formarea continuă, accentul punându-se pe contactul studenți-tineri specialiști. Aceste sugestii vor genera efecte pozitive doar în cazul când vor funcționa ca un sistem.

Acțiunile omului trebuie abordate și privite permanent prin prisma motivațională a sa, motivația fiind un imbold rațional datorită căruia persoana se determină să efectueze o anumită acțiune sau să tindă spre anumite scopuri. Actualizarea și conștientizarea motivelor este calea spre o activitate profesională performantă. Devenirea și manifestarea în act a sistemului personalității au la bază dialectica raportului dintre solicitările interne și cele externe, cel puțin la nivelul organizării sale psihocomportamentale, personalitatea fiind determinată și structurată rațional. Autoreglarea acțiunilor motivate și subordonarea lor trebuințelor umane este asigurată subiectului de realizarea profesională înaltă ce suscită autoaprecierea și aprecierea socială favorabilă. Motivația formării profesionale inițiale a viitorilor profesori depinde în mare măsură de instituția și facultatea la care studiază, sau instituția este aleasă în dependență de motiv. Motivele de formare profesională inițială sunt determinate de posibilitățile de angajare a viitorilor specialiști, de pregătirea lor în cadrul facultății, și nu în ultimul rând, motivația formării profesionale depinde de conținutul instruirii.

Astăzi este la modă a avea diplomă de studii superioare. Se întâmplă un paradox, tinerii și familiile acestora investesc timp, efort și resurse financiare fără a avea o finalitate serioasă, bine definită, în situația când pentru mulți studiile nu sunt un lux. Mulți dintre cei care capătă o pregătire profesională pedagogică nu activează în școală pentru că ei nu cunosc avantajele acestei profesii, preferă alte genuri de activitate celei pedagogice în detrimentul statutului social, condițiilor de muncă și chiar salariului în unele cazuri. Starea precară a lucrurilor este influențată de lipsa unei opinii publice față de această profesie. Mai mult ca atât, nu am constatat o preocupare de acest gen în instituțiile de învățământ. În procesul de învățământ se pune accent pe predarea disciplinelor. Chiar și ponderea aspectului atitudinal al comportamentului format la diverse discipline este neglijat în lipsa tendinței de a forma atitudini transdisciplinare.

Analizând sursele bibliografice (manualele de pedagogie) din care învață studenții, am constatat că majoritatea lor conțin informații care reflectă esența procesului educațional, însă cursurile de pedagogie nu sunt construite din perspectiva formării competențelor profesionale. În acest caz viitorul profesor nu conștientizează dimensiunile comportamentului profesional.

Sfera motivațională a pregătirii pedagogice poate fi îmbunătățită în cazul în care această problemă va deveni o prioritate a politicii educaționale, a procesului de orientare școlară și profesională, a pregătirii cadrelor pentru economia națională. În contextul acestor preocupări trebuie să fie elaborat statutul profesorului, concepția instruirii pedagogice și, desigur, implicarea mai amplă a cadrelor didactice universitare în formarea unor motive pozitive pentru angajarea în școală.

Dacă ne referim la bine cunoscuta maximă că puterea politică a unei țări depinde de puterea ei economică, iar aceasta la rândul ei de calitatea sistemului de învățământ, atunci parafrazând deducem că formarea cadrelor didactice este o problemă de primă importanță pe care trebuie s-o rezolve societatea noastră. De aceea cadrele didactice universitare ar trebui să acorde o importanță deosebită nu doar conținutului disciplinei predate, ci și formării atitudinilor actualilor studenți, viitori specialiști ai domeniului psihopedagogic.

Bibliografie:

1. Activitatea științifică a cadrelor didactice și cercetărilor. - Cluj-Napoca, 1997.
2. Albu I. Predarea și învățarea. - Iași: Polirom, 2000.
3. Alport G. Structura și dezvoltarea personalității. - București, 1991.
4. Bogoslovschi. Psihologia. - Chișinău, 1992.
5. Buillerce B. Cum să ne motivăm. - București: Polirom, 2000.
6. Golu M. Dinamica personalității. - București: Geneze, 1993.
7. Golu M. Motivație și activitate. - București: Geneze, 1993.
8. Iliin E.P. Motivație și motive. - Moscova, 2000.
9. Maslov A. Motivația și personalitatea. - București: Editura Didactică și Pedagogică, 1983.

Prezentat la 03.05.2007